

وحدت ملی یا شکاف سیاسی؟

درباره تناووم مواضع تخریبی دولتمردان و حامیان جریان حاکم علیه دولت قبل طی روزهای اخیر

محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

انتخابات ریاست‌جمهوری چهاردهم زودتر از آنچه فکر می‌کردیم آغاز شد. نه به خاطر سقوط هلی کوپتر رئیس‌جمهور و هیئت همراه و نه به خاطر درگذشت او و فعال شدن ماده ۱۳۱ قانون اساسی، بلکه به خاطر رفتار عجیب برخی اعضای کابینه سیزدهم که به فاصله چند ساعت از وقوع حادثه و حتی قبل از اعلام رسمی آن، فعالیت انتخاباتی را کلید زدند. سیدابراهیم رئیسی، هشتمین رئیس‌جمهور و رئیس دولت سیزدهم امروز در مشهد دفن می‌شود. ایران هنوز در شوک این حادثه است. در حالی که طی چند روز گذشته، مقامات ارشد دولت قبل در پیام‌های تسلیت یا گفت‌وگوهای‌شان به نیکی از مرحوم رئیسی و دیگر سرشنسینان هلی کوپتر یاد کردند، بخش اندک اما پرسروصدایی از کابینه سیزدهم که در رسانه رسمی و فضای مجازی نیز قدرت مانور دارند، خط انتخابات را آغاز کردند؛ با زدن همان افراط.

در کمال ناباوری، طی دو سه روز گذشته شاهد بازی عجبی بودیم. این بازی را در سه لایه تعریف می‌کنم: رسمی، نیمه‌رسمی و غیررسمی. در لایه رسمی هرکدام از این دولتمردان یا مقامات نزدیک به دولت که آمدند از رئیس‌جمهور فقید و وزیر خارجه شهید تعریفی کنند، بخشی از صحبت‌های‌شان را به کوبیدن مقام پیشین اختصاص دادند. سخنگوی دولت آمد در دانشگاه تهران از ولایت‌مداری مرحوم رئیسی تعریف کند، پیشینیان را کوبید. مهرداد بذریاش نیز گفت که خیلی‌ها به دنبال تک‌دوره‌ای شدن مرحوم رئیسی بودند و احتمالاً امروز خوشحال هستند. علیرضا زاکانی، شهردار پایتخت گفت ای کاش عده‌ای تبیین کنند که رئیسی چه تحویل گرفت و امروز چه چیزی تحویل می‌دهد. منوچهر متکی صبح چهارشنبه در تلویزیون می‌خواست مرحوم امیرعبداللهی‌ان را ارج بدهد، دوگانه «دیپلماسی و میدان» را پیش کشید تا به محمدجواد ظریف کنایه زده باشد. در لایه نیمه‌رسمی، مجریان تلویزیونی و کارشناسانی بودند که این دوگانه‌ها را ادامه دادند. در این لایه به خصوص در زمینه بحث سیاست خارجی و دوگانه‌های «دیپلماسی ذلت و عزت» و «دیپلماسی و میدان» صحبت‌های فراوانی شد.

در لایه غیررسمی نیز همین دوگانه‌ها و مقایسه‌ها با کوبیدن دو شخصیت دولت پیشین یعنی روحانی و ظریف با شدت بیشتری ادامه پیدا کرد؛ در حالی که ساعاتی قبل محمدجواد ظریف با صدای لرزان روی آنتن زنده شبکه ۲ آمد و از همبستگی مردم و آینده کشور صحبت می‌کرد. بحث خوب بودن دولت روحانی یا بد بودن دولت رئیسی (یا برعکس) نیست. بحث رفتاری است که طی چند سال گذشته در لایه‌های مختلف از سوی جریان حاکم و رسانه‌های حامی آن انجام شده و حتی سوگ رئیس‌جمهور هم آن را متوقف نکرد.

این رفتار را باید از نگاه کلان نیز بررسی کنیم و ببینیم این رفتار در چه شرایطی بروز داده می‌شد. گروه‌های مختلف سیاسی مخالف و منتقد دولت، نسبت به این موضوع

واکنش نشان دادند، تسلیت گفتند و خواستار بررسی ابعاد مختلف آن شدند. بررسی ابعاد موضوع بسیار مهم است؛ چراکه نباید از کنار سقوط هلی کوپتر حامل رئیس‌جمهور به آسانی گذشت. اما آنچه در حال حاضر باید مورد توجه قرار بگیرد، این است که گروه‌های سیاسی مغضوب مثل نهضت آزادی ایران با واکنش خود نشان می‌دهند که درگذشت رئیس‌جمهور یک امر ملی است و باید نگاهی انسانی نیز به آن داشت، اما اعضای دولت سیزدهم و همفکران سعی می‌کنند مسئله را به یک رقابت سیاسی و جناحی تقلیل بدهند. وزرا و دولتمردان انگار هیچ درکی از مسئله ملی ندارند و حتی قبل از آنکه رئیس‌جمهور به خاک سپرده شود، همچنان با رفتن از پشت این تریبون به آن تریبون، بازی کودکانه پیشین مبنی بر صحبت‌های یک‌طرفه را که در سه سال گذشته داشتند، ادامه می‌دهند.

نهاد انتخابات در کشورمان، از هر لحاظ در بدترین وضعیت ممکن قرار دارد. از یکسو، شاهد پایین‌ترین میزان مشارکت در انتخابات مجلس دوازدهم بودیم و مجلس پیش رو مداخل پارلمان حداقلی را از مجلس یازدهم ربود. از سوی دیگر، تحولات و وقایعی که حداقل طی ۵ سال گذشته در کشور افتاده، رویکردانی بخش بزرگی از جامعه از صندوق رای را رقم زده است. سه ضلع اصلاح‌طلب، اصولگرا و ساخت قدرت هرکدام به اندازه خود در این رویکردانی مقصر هستند. در چنین شرایطی، انتخابات ریاست‌جمهوری چهاردهم را در پیش داریم. انتخابات ریاست‌جمهوری و مجلس یا یکدیگر متفاوت هستند؛ اما آیا قرار است این رفتارها، تنور این نهاد سرد را داغ کند یا باعث رویگردان شدن افراد بیشتری از صندوق رای شود؟ فرقی نمی‌کند چنین اتفاقی برای یک رئیس‌جمهور جناح راست، چپ یا جریان اعتدال بیفتد. چنین اتفاقی یک امر ملی است و نباید به یک امر جناحی گذرا تقلیل داده شود. انتظار از دولتمردان کابینه سیزدهم و برخی چهره‌های سیاسی این بود که حداقل تا دفن رئیس‌جمهور صبر کنند بعد رخت انتخاباتی‌پوشند.

هنوز نمی‌دانیم چهره‌ها و جریان‌های اعتدال یا اصلاح‌طلب ممکن است در این انتخابات حضور داشته باشند یا نه. از یکسو، باید مشخص شود تصمیم آنان چیست و از سوی دیگر، باید دید که شورای نگهبان چه کسانی را از فیلتر خود عبور می‌دهد. البته که داشتن یک کاندیدای مناسب در انتخابات یک مسئله و قصد بدنه رای اصلاح‌طلب و خاکستری برای حضور در انتخابات مسئله دیگری است. فرض را بر این بگذاریم که این بدنه رای با توجه به احتمال حضور یک کاندیدای مناسب در انتخابات چهاردهم وارد خواهد شد؛ اما نشانه‌هایی وجود ندارد که روند خاص‌سازی متوقف شده باشد. اگر این دو شرط برآورده شود (مشارکت بدنه رای منتقدان دولت سیزدهم و کاندیدای مناسب، «ممکن» است انتخابات پیش رو رقابتی شود. درغیراین‌صورت، باز هم یک رقابت درون‌گروهی اتفاق خواهد افتاد که نگرانی خاصی در پی ندارد و نیازی به این رفتارها نیست. این افراد بیشتر باید نگران کارنامه سه‌ساله دولت و رفتارهای چند ماه گذشته در تقابل داخلی اصولگرایان باشند که می‌توانند در این انتخابات پیش‌بینی نشده مؤثر باشد و شاید نتیجه‌های متفاوت از انتظار آنان را رقم می‌زند.

تیتریک

HEADLINE ONE

۲

گزارش یک

آقامه نامه از رهبری بر سر پیکر رئیس‌جمهور فقید

دیدارهای دیپلماتیک رهبری

گروه خبر: مراسم وداع با سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور، حسین امیرعبداللهی‌ان، وزیر امور خارجه و دیگر همراهان‌شان که در سانحه دلخراش سقوط بالگرد به شهادت رسیدند، صبح روز گذشته چهارشنبه (۲ خرداد) در تهران برگزار شد. در ابتدای مراسم مقام معظم رهبری در حضور در دانشگاه تهران بر پیکر سیدابراهیم رئیسی، امیرعبداللهی‌ان، وزیر امور خارجه، آیت‌الله هاشم نماینده ولی فقیه در آذربایجان شرقی، مالک رحمتی، استاندار آذربایجان شرقی و همراهان‌شان، نماز اقامه کردند. پس از اقامه نماز توسط رهبری، پیکر رئیس‌جمهور فقید و همراهان جهت انتقال به مشهد و خاکسپاری در حرم رضوی در میان عزاداران به سمت میدان آزادی تشییع شد. مراسم خاکسپاری رئیسی امروز در مشهد انجام می‌گردد.

ادای احترام مقامات خارجی به شهدا

براساس اخبار منتشرشده مراسم ادای احترام به جان‌باختگان حادثه ۳۰ اردیبهشت با حضور محمد مخبر، سرپرست ریاست‌جمهوری ساعت ۱۴ روز گذشته در محل سالن اجلاس سران تهران برگزار شد. براساس اخبار اعلام‌شده حدود ۵۰ هیئت‌عالی‌رتبه خارجی در این مراسم شرکت کردند. ابراهیم بوغالی، رئیس مجلس الجزایر، السودانی، نخست‌وزیر عراق و هیئت همراه، ویاچسلاو والودین، رئیس دومای دولتی مجلس فدرال فرانسویون روسیه و والتینا ماتوینکو، رئیس شورای فدراسیون مجلس فدرال فرانسویون روسیه، از جمله افرادی بودند که برای شرکت در مراسم بدرقه رئیس‌جمهور فقید و همراهانش وارد تهران شدند و به آنان ادای احترام کردند. رئیس مجلس قزاقستان، نبیه بری، رئیس مجلس لبنان، رئیس مجلس ازبکستان و وزیر امور خارجه بلاروس، نورا لوبک شکیف، رئیس پارلمان قرقیزستان، نعمان کورتولوش، رئیس مجلس ملی ترکیه، رستم امامعلی، رئیس مجلس ملی و مجلس عالی جمهوری تاجیکستان نیز با صدور پیام‌های جداگانه‌ای و با تماس تلفنی، به محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس این ضایعه‌ارتسلیت گفتند. تمیم‌بن حمد آل ثانی، امیر قطر، وزیر و معاون نخست‌وزیر صربستان و هیئت همراه، رؤسای جمهور تاجیکستان، شهباز شریف، نخست‌وزیر و اسحاق دار، وزیر امور خارجه پاکستان، نخست‌وزیر عراق و همراهان معاون رئیس‌جمهور ترکیه، فرستاده ویژه عمان، فرستاده ویژه چین، عبداللّه الیجیا، وزیر خارجه کویت به‌عنوان فرستاده امیر کویت، نجیروان بارزانی، رئیس اقلیم کردستان و مسرور بارزانی، نخست‌وزیر اقلیم کردستان، جاک دیپ دانکار، معاون رئیس‌جمهور هند، نخست‌وزیر ارمنستان و علی اسدوف، نخست‌وزیر و جیحون یابراموف، وزیر امور خارجه آذربایجان، از دیگر مقاماتی بودند که طی روزهای سه‌شنبه و چهارشنبه برای شرکت در مراسم تشییع و ادای احترام وارد تهران شدند.

دیدار رهبری و رئیس دفتر حماس

در حاشیه این مراسم، دیدار و گفت‌وگوهایی میان رهبری و برخی از مقامات خارجی برگزار شد. یکی از این نشست‌ها مربوط به ملاقات رهبری با اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس و هیئت همراه او بود که پیش از ظهر روز گذشته صورت گرفت. رهبری در این دیدار با اشاره به مقاومت فوق‌العاده مردم غزه که موجب تعجب جهانیان شده است، گفتند: «چه کسی باور می‌کرد که روزی در دانشگاه‌های آمریکا به نفع فلسطین شعار داده و پرچم فلسطین برافراشته شود و چه کسی باور می‌کرد که روزی در ژاپن و در تظاهرات به نفع فلسطین، به زبان فارسی شعار «مرگ بر اسرائیل» سر داده شود. «ایشان تأکید کردند: «در آینده نیز ممکن است در مورد قضیه فلسطین حوادثی اتفاق بیفتد که امروز باورکردنی نیستند. اکنون نیز وعده اول خداوند درباره مردم فلسطین محقق شده و آن، همان غلبه مردم غزه که گروهی کوچک هستند در مقابل گروه بزرگ و قدرتمند آمریکا، ناتو، انگلیس و برخی کشورهای دیگر است. به لطف الهی آن روزی که فلسطین از «نهر» تا «بحر» تشکیل شود، فرا خواهد رسید. آقای مخبر که براساس قانون اساسی مسئولیت امور اجرایی کشور را برعهده دارد سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های رئیس‌جمهور فقید را درباره فلسطین باهمان انگیزه و روحیه ادامه خواهد داد.»

امکان اوج‌گیری دوباره روابط با پاکستان

عصر روز گذشته همچنین در دیدار آیت‌الله خامنه‌ای و شهباز شریف، نخست‌وزیر پاکستان، شریف دیدار و پیام تسلیت و همدردی دولت و ملت این کشور را به ایشان و ملت ایران ابلاغ کرد. آیت‌الله خامنه‌ای نیز ضمن تشکر صمیمانه از ابراز همدردی دولت و ملت برادر پاکستان گفتند: «برای جمهوری اسلامی ایران، روابط با پاکستان بسیار اهمیت دارد و به این کشور نگاه کاملاً برادرانه دارد اما روابط دو کشور در سال‌های گذشته با فرازونشیب‌هایی همراه بوده است و ما معتقدیم در دولت جدید پاکستان امکان اوج‌گیری مجدد این روابط وجود دارد. ارتباطات دوستانه بین کشورهای برادر همیشه آسان به پیش نمی‌رود و باید بر موانع فائق آمد و پیشرفت همکاری‌ها را با جدیت و در عمل دنبال کرد.» نخست‌وزیر پاکستان نیز در این دیدار، سفر چندی پیش آقای

رخداد بین‌الملل

ترامپ در دادگاه از خود دفاع نکرد

گروه خبر: دونالد ترامپ، نامزد انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۲۴ آمریکا، هم‌زمان با پایان جلسه ادای شهادت در دادگاه پرداخت حق‌السکوت، در جایگاه حاضر نشد. به گزارش تسنیم، ترامپ، رئیس‌جمهور سابق آمریکا ترجیح داد تا هم‌زمان با پایان جلسه روز گذشته رسیدگی به اتهام پرداخت حق‌السکوت به یک بازیگر فیلم‌های غیراخلاقی، در جایگاه شاهدان حاضر نشود و از خود دفاع نکند. براساس این گزارش، هفته‌ها بود که حدس و گمان‌هایی درباره حضور ترامپ در جایگاه برای دفاع از خود در برابر اتهام پرداخت حق‌السکوت ۱۳۰ هزار دلاری به استورمی دینلز، بازیگر فیلم‌های غیراخلاقی و قانونی جلوه دادن این رقم پیش از انتخابات سال ۲۰۱۶، مطرح شده بود. این دادگاه از چند هفته پیش در حال برگزاری است اما ترامپ هر گونه رابطه با دینلز را رد کرده است. براساس این گزارش یک هیئت منصفه ۱۲ نفره برای بررسی اتهامات ترامپ تعیین شده است. براساس پرونده حق‌السکوت ترامپ، دادستان‌های نیویورک اعلام کردند که ترامپ پیش از انتخابات سال ۲۰۱۶، از مایکل کوهن، وکیل سابق خود خواسته تا ۱۳۰ هزار دلار را به‌عنوان حق‌السکوت در ازای رابطه جنسی وی با استورمی دینلز پرداخت کند و سپس با جعل اسناد پرداختی آن، این رقم را به‌عنوان هزینه‌های قانونی نشان دهد.

روایت‌ها و تردیدها

گروه خبر: امروز تمام جایخاستگان به خاک سپرده می‌شوند و با فروکش کردن نسبی اخبار و واکنش‌ها، سوالات درباره این واقعه آغاز می‌شود. سقوط هلی کوپتر حامل رئیس‌جمهور مسئله‌ای بسیار بااهمیت است و روایت‌های متعدد و ضعف در اطلاع‌رسانی، تردید افکار عمومی درباره روایات این حادثه را بیشتر می‌کند. به‌خصوص اینکه به دلایل مختلف، تا حدودی بی‌اعتمادی به روایت‌های رسمی وجود دارد و ضعف اطلاع‌رسانی درباره این حادثه، کمک می‌کند به این وضعیت نمی‌کند.

روایت رئیس دفتر

غلامحسین اسماعیلی، رئیس دفتر مرحوم سیدابراهیم رئیسی که از دستگاه قضایی با او به پاستور آمد، روز گذشته در تلویزیون حاضر شد و نکاتی درباره روز حادثه مطرح کرد. این حضور از آن جهت اهمیت بیشتری داشت که اسماعیلی سرنشین هلی کوپتر شماره ۳ در عملیات پروازی آن روز بود. اسماعیلی گفت: «حرکت ما بعد از نماز ظهر از سد قیز قلعه‌سی بعد از دیدار مردمی حدود ساعت ۱۳ عصر بود که بالگردها از پایین دست سد قیز قلعه‌سی به سمت تبریز حرکت کردند و هوا صاف بود.» او ادامه داد: «بعد از نیم ساعت طی مسیر، در منطقه مجاور معدن مس سونگون قبل از اینکه به این منطقه برسیم، در دره‌ی مجاور آن منطقه که این خط سیر انتخاب شده بود، یک لکمی ابر مانند سفرف‌ای که در بیابان پهن می‌کند وجود داشت و در مسیر بالگردی ما خبری از مه نبود و ممکن است در پایین دست و گودی دره مه بود ولی هوا باز و شفاف بود و لکه ابری در منطقه‌ی محدود روی دره قرار داشت.» رئیس دفتر رئیس‌جمهور اظهار داشت: «از نظر ارتفاع پروازی به‌گونه‌ای بود که ارتفاع بالگردها مواج‌ها با این ابرها بود و

گزارش دو

قدری هم‌پایین‌تر از ابرها بودیم. شهید کاپیتان مصطفوی که خلبان بالگرد حامل آقای رئیسی و فرمانده مجموعه بالگردی همراه ما بود، بنا به آنچه بعداً خلبان پرواز ما اعلام کرد، گفت ارتفاع بگیریم و بالای ابرها برویم و از بالا ادامه مسیر دهیم.» وی ادامه داد: «بعد از ۳۰ ثانیه که به بالای ابر آمدیم، خلبان متوجه شد که بالگرد اصلی همراه ما نیست و آن را ندیدیم.» رئیس دفتر رئیس‌جمهور در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه هواشناسی گزارشی مبنی بر باد و یا طوفان و ابر داده بود؟ گفت: «نه، هیچ گزارشی نبود. ابر تمام شد و در هوایی قرار گرفتیم که ابر نبود و زیر پای ما خط‌الرائس قله‌های بعد از ابرها رو دیدیم و مجاورش هم معدن مس سونگون بود.» اسماعیلی اظهار داشت: «چون پرواز نیامد، خلبان ما دور زد و به سمت عقب برگشت و من از کمک خلبان پرسیدم چرا دور زد؟ که گفت یک بالگرد نیامده و احتمال می‌دهیم که فرود اضطراری داشته و هر چه صدا می‌زنیم ارتباط رادیویی مان هم قطع است.» صحبت‌های اسماعیلی از آن جهت حائز اهمیت است که به‌طور تقریبی محل وقوع سانحه را مشخص می‌کند. ۳۰ ثانیه پس از آنکه هلی کوپترها ارتفاع می‌گیرند، فقدان بالگرد حامل رئیس‌جمهور مشخص می‌شود. یک دقیقه و سی ثانیه از آخرین تماس رادیویی تا جلب نظر خلبان بالگرد شماره ۳ فاصله بوده و محدوده ابرها در عرض کم‌تر از یک دقیقه پشت سر گذاشته شده است. غلامحسین اسماعیلی همچنین از فرود در محوطه معدن مس سونگون خبر می‌دهد. همه این‌ها خبر از مشخص بودن محل تقریبی سقوط هلی کوپتر رئیس‌جمهور می‌دهد. لاشه هلی کوپتر در ۳ کیلومتری شمال شرق منطقه طولی پیدا شد. فاصله تقریبی و مستقیم این نقطه تا معدن مس سونگون حدود ۱۲ کیلومتر مسیر زمینی حدود ۳۰ کیلومتر است.